
Revisionsrapport

Samhällsomvandlingsprocessen

Gällivare kommun

Jan-Erik Wuolo,
certifierad kommunal
revisor
Robert Öberg,
revisionskonsult

Februari 2012

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning och revisionell bedömning	1
2	Inledning	3
2.1	Revisionsfråga	3
2.2	Metod, material och avgränsning	4
3	Granskningsiakttagelser	5
3.1	Styrning och ledning av arbetet med samhällsomvandlingen	5
3.2	Samverkan mellan kommunstyrelsen och övriga nämnder	6
3.3	Mål, handlingsplaner och rapportering	7
3.3.1	Bostadsförsörjningsplan	7
3.3.2	Fördjupad översiktsplan	8
3.3.3	Projekt Nya Gällivare	9
3.3.4	Rapportering	10
3.4	Analys av ekonomiska och redovisningsmässiga konsekvenser	10
3.5	Överenskommelser med motparter i processen – hantering och dokumentation	11
3.6	Information till allmänheten	12

2012-02-08

Hans Forsström, uppdragsledare

Jan-Erik Wuolo, projektledare

1 Sammanfattning och revisionell bedömning

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Gällivare kommun har PwC Kommunal Sektor granskat huruvida kommunstyrelsen och nämnderna i Gällivare kommun bedriver arbetet med samhällsomvandlingen ändamålsenligt samt om den interna kontrollen är tillräcklig. Revisorernas väsentlighets- och riskbedömning ligger till grund för beslutet att granska den pågående samhällsomvandlingen.

Samhällsomvandlingen i Gällivare kommer att påverka många verksamheter i kommunen och den kommer att beröra de flesta medborgare på något sätt. Kommunens arbete kommer under flera år framöver att väsentligt präglas av samhällsomvandlingen. Det kommer att innebära stora möjligheter men även risker för kommunen. Vi utgår därför ifrån att denna första revisionsinsats på området kommer att följas av flera granskningar från revisorernas sida.

Den sammanfattade bedömningen när det gäller den nu aktuella granskningen är att samhällsomvandlingen till stor del för närvarande sker på ett ändamålsenligt sätt. Granskningen som berör inledningen av samhällsomvandlingsprocessen, har haft karaktären av en temperaturtagning avseende ett antal olika områden. Nedan lämnas följande bedömningar, kommentarer och vissa rekommendationer när det gäller den interna kontrollen.

- Styrning, ledning och samverkan avseende arbetet med samhällsomvandlingen.

Det är av största vikt att alla förvaltningar och nämnder aktivt engageras i samhällsomvandlingsarbetet och att arbete med avseende på planering, byggfrågor, omstruktureringar mm kan inledas inom respektive verksamhetsområde. Den upplevelse av brist på information som redovisats för oss behöver åtgärdas så att förvaltningar och nämnder på allvar kan börja ta sin del av ansvaret för de förändrings- och utvecklingsarbeten som ska genomföras. Det vi till stor del noterat är att flera politiker och chefer ställts sig frågande till varför det inte, trots pågående förhandlingar med LKAB, initierats ett mer aktivt utvecklings- och förändringsarbete på olika områden. Vi noterar dock som positivt att kommunstyrelsen nu tagit initiativ till arbets-/planeringsmöten med avsikt att öka förvaltningarnas och nämndernas delaktighet och tillgång till information.

- Mål och handlingsplaner.

Vår bedömning är att kommunstyrelsen bör ta initiativ till att det så snart som möjligt tas fram kommunövergripande planer och mål för samhällsomvandlingen som kan utgöra grundförutsättningarna för nämndernas respektive mål- och planeringsarbete samt faktiska aktiviteter och åtgärder.

- Uppföljning och rapportering till kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och nämnderna.

På samma sätt som mål och styrning för samhällsomvandlingsprocessen behöver utvecklas gäller detta även uppföljning och rapportering. Med utgångspunkt från sina ansvarsområden har kommunfullmäktige och kommunstyrelsen alltid möjlighet att begära information. Kommunstyrelsen har även, som framgår av rapporten, en stående punkt på dagordningen om information från samhällsomvandlingsprocessen. De hittillsvarande förhandlingarna med LKAB har enligt de uppgifter vi fått inte medgett någon större omfattning av information till politiker och tjänstemän vilket borde förändras från det att avtalet med LKAB sluts. Vår bedömning är att öppenheten vad det gäller information om samhällsomvandlingsprocessen måste öka generellt.

- De ekonomiska och redovisningsmässiga konsekvenserna av samhällsomvandlingen.

En säkerställd ekonomihantering kan ge en god faktagrund för t ex kommande förhandlingar avseende kostnadsansvar och kostnadsfördelning med anledning av samhällsomvandlingen. Det är av stor vikt att kommunen planerar för hur kostnader och intäkter som hör ihop med samhällsomvandlingen särredovisas för att senare kunna följas upp och rapporteras på ett rättvisande sätt till politikerna. Vi bedömer att det är av stor betydelse att ekonomihantering klarläggs på ett tidigt stadium inför samhällsomvandlingsprocessen så att t ex förvaltningarna tillämpar enhetliga redovisningsrutiner så långt det är möjligt.

- Engagemang hos och information till allmänheten om utvecklingen av samhällsomvandlingen.

Vår bedömning är kommunen har haft ett starkt fokus på informationsfrågorna riktat till kommunmedborgarna men även till näringslivet och olika organisationer på orten. Projektet Nya Gällivare har engagerat många. Vi har inte haft någon direkt dialog med kommunmedborgarna men från näringslivsföreträdare märker vi att man är positiv till kommunens informationsinsatser även om man tycker att det varit en nedgång den senaste tiden. Fortsatta informationsåtgärder är en viktig framgångsfaktor för samhällsomvandlingen och i det sammanhanget vill vi lyfta fram kommunens egen personal som både mottagare av information men även som ambassadörer för det fortsatta utvecklingsarbetet.

Slutligen bör noteras att revisorerna under 2010 översiktligt granskade vilken framförhållning kommunen hade när det gäller den fysiska planeringen i form av markreserv, upprättade detaljplaner m m. Revisorernas bedömning då var att denna framförhållning var begränsad. Av den nu genomförda granskningen av samhällsomvandlingen framkommer inget som i väsentlig mening förändrar denna bedömning även om vi noterar att viss ytterligare detaljplanering av bostadsområden har skett sedan 2010.

2 Inledning

En kommun har enligt Plan- och Bygglagen planmonopol, vilket innebär att det är en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark- och vattenområden inom sitt geografiska område. Kommunen har dock i sin planering en skyldighet att ta hänsyn till många olika intressen och väga dessa mot varandra. Det kan t ex handla om enskilda invånares och föreningars intressen, ekonomiska, kulturella, miljömässiga, näringslivs-, sysselsättnings-, rekreations- och sociala intressen.

Gällivare kommun genomgår f n den kanske mest omfattande förändringen av samhällsstrukturen i och med de förändringar som sker till följd av gruvans utbredning i centrala delar av MalMBERGET. Denna samhällsomvandling och hur planeringsprocesser med anledning av den hanteras samt hur samverkan mellan alla berörda nämnder fungerar när det gäller roll- och ansvarsfördelning är väsentliga frågor för kommunen. Frågor som även innehåller betydande riskmoment för bl a kommunorganisationens effektivitet och den kommunala ekonomin.

Kommunrevisorerna har gett PwC uppdraget att granska kommunens arbete med samhällsomvandlingsprocessen. Samhällsomvandlingen kommer att pågå under många år framöver varför denna revisionsgranskning blir en belysning av hur situationen ser ut i dagslaget. Valet av granskningsinriktning utgår från revisorernas väsentlighets- och riskanalys. Att granska en pågående förändringsprocess som samhällsomvandlingen utgör kan göras med olika infallsvinklar. I denna första granskning av samhällsomvandlingen ligger fokus på områden som styrning, informationsöverföring, samverkan och rapportering.

2.1 Revisionsfråga

Granskningens revisionsfråga har syftat till att besvara om kommunstyrelsen och nämnderna bedriver arbetet med samhällsomvandlingen på ett ändamålsenligt sätt samt om den interna kontrollen är tillräcklig. Revisionsfrågan besvaras genom att följande sju frågeställningar/kontrollmålsområden belyses:

- På vilket sätt styrs och leds arbetet med samhällsomvandlingen?
- Vilken samverkan finns mellan kommunstyrelsen och nämnderna i samhällsomvandlingsarbetet?
- Vilka mål och handlingsplaner för arbetet finns fastlagda?
- Hur följs dessa upp, och vilken rapportering får kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och nämnderna?
- Vilken analys finns av de ekonomiska och redovisningsmässiga konsekvenserna av samhällsomvandlingen?
- Hur hanteras och dokumenteras överenskommelser med motparter i processen, t.ex. LKAB?
- Hur engageras och informeras allmänheten om utvecklingen av samhällsomvandlingen?

2.2 Metod, material och avgränsning

Vid genomförandet av denna revisionsgranskning har följande dokument granskats; Protokoll, *Bostadsförsörjningsplan samhällsomvandling Gällivare kommun 2010-2030*, *Fördjupad översiktsplan 2008-2025*, *Projektplan Nya Gällivare* och reglementen för kommunstyrelsen, barn- och utbildningsnämnden, service- och tekniknämnden, socialnämnden samt miljö- och byggnämnden.

Vidare har intervjuer genomförts med kommunfullmäktiges ordförande, kommunstyrelsens ordförande, kommunstyrelsens arbetsutskott, samtliga nämnders ordföranden samt ytterligare ett par representanter från de politiska partierna vilket innebär att samtliga partier i kommunfullmäktige finns representerade i våra intervjuer.

Vi har även intervjuat kommunchef, ekonomichef, samtliga förvaltningschefer, miljö- och byggchef och chefen för utvecklingsenheten, en utvecklingssekreterare, informationschefen samt en av kommunen anlita extern konsult som arbetar med samhällsomvandlingen. Även ett antal representanter från det lokala näringslivet har intervjuats. Totalt intervjuades 23 personer vid 15 tillfällen.

Vi har låtit faktakontrollera innehållet i revisionsrapporten bland några av de intervjuade innan den slutligen har färdigställts.

3 Granskningsiakttagelser

3.1 Styrning och ledning av arbetet med samhällsomvandlingen

Ett ledningssystem innebär en strukturerad av mål, uppgifter och ansvarsfördelning samt uppföljning i syfte att uppnå fastställda mål för en organisation och dess verksamheter. Det kan också vara en klagjord styrmodell eller rutin för målarbete, uppföljning och återrapportering inom en organisation där också ansvaret för målarbetet och uppföljningen är klagjord på olika nivåer inom organisationen.

Granskningen visar att kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för styrning och ledning av arbetet med samhällsomvandlingen som också utgör en stående punkt på dagordningen vid styrelsens träffar. Kommunstyrelsen är vidare ytterst ansvarig för strategiska mark- och bostadsfrågor medan miljö- och byggnämnden ansvarar för bland annat detaljplaner, tillsyn, miljöskydd och bygglov. Det kan i sammanhanget nämnas att miljö- och byggnämnden inte har någon egen förvaltningsorganisation under sig utan miljö- och byggnämnden verkar direkt under kommunledningskontoret och kommunchefen har under Ks budgetansvar för miljö- och byggnämnden.

Ingen dokumentation finns avseende styrning, ledning eller ansvarsfördelning av arbetet med samhällsomvandlingen utan sådana dokument avses upprättas när samverkansavtalet med LKAB är färdigställt. Detta avtal skall enligt kommunstyrelsen ange takten och inriktningen i arbetet med samhällsomvandlingen. Avtalsförloppet med LKAB är således av stor vikt i sammanhanget och behandlas närmare i avsnitt 3.5.

Vidare visar granskningen att det finns ett uttalat behov av politisk förankring och förbättrad informationsöverföring gällande samhällsomvandlingsprocessen; ett flertal intervjuade påstår att informationen som tillhandahålls avseende samhällsomvandlingen inte är tillräcklig för att kommunfullmäktige ska kunna vara välinformerad och fatta välgrundade beslut. Det uppges förekomma att kommunstyrelsen får material vid sittande bord och ibland delges samhällsomvandlingsrelaterad information först genom massmedia, vilket man från flera av de intervjuade upplever som otillfredsställande.

I samband med avslutningen av vårt granskningsarbete har kommunstyrelsen (28 december 2011) inbjudit nämndernas presidium, kommunstyrelsen (inkl ersättare), förvaltningschefer, gruppleddare, Vd och presidier för Top bostäder, Gällivare Energi och Matlaget till tre arbetsmöten/planering under januari – mars 2012 med anledning av samhällsomvandlingen. Syftet är att förankra och arbeta fram tydliga uppdrag och ramar för planering av förtätning/centrum, Vassara älv och Repisvaara. Avsikten är att från den 19 januari involvera samtliga nämnder och förvaltningar i samhällsomvandlingsarbetet och därefter även näringsliv och föreningar.

Av inbjudan framgår även att framtagande av utvecklingsplaner och program kommer att inledas samtidigt med arbetsmötena och löpande rapporteras till kommunstyrelsen för beslut och ytterligare direktiv. Det bör observeras att ovan nämnda inbjudan och dess innehåll var inte känt för oss eller de vi intervjuat vid den tidpunkt under hösten 2011 då intervjuerna genomfördes.

Det ska i sammanhanget även nämnas att det under 2011 hållits ett antal seminarier med kommunstyrelsen, gruppledarna och även med nämndernas presidier. Vid ett par tillfällen tillsammans med KTH¹ om konsekvenser av samhällsomvandlingen avseende fastighets- och bostadsmarknaden. Ett annat seminarium som genomförts var benämnt "Byggfälten" med en liknande inriktning.

3.2 Samverkan mellan kommunstyrelsen och övriga nämnder

Kommunen har tidigare inrättat en strategisk markgrupp bestående av Kommunstyrelsens arbetsutskott, Miljö- och byggnämnden presidium, kommunchefen, Service- och teknikförvaltningens chef och utvecklingschefen. Enligt uppgift har denna grupp aktiverats nu i samband med samhällsomvandlingen.

Via granskningens intervjuer med förvaltningarna och nämnderna får vi intrycket att ingen strukturerad samverkan har skett mellan kommunstyrelsen och de övriga nämnderna i samhällsomvandlingsrelaterade frågor. Det råder enligt nämnderna oklarhet avseende var inom kommunens verksamhet samhällsomvandlingsprocessen drivs. Intervjuerna visar på återkommande frågeställningar från nämnds- och förvaltningsnivå, bland annat

- Var inom kommunens organisation hanteras samhällsomvandlingsrelaterade frågor?
- Varför arbetar inte kommunen med samhällsomvandlingsrelaterade frågor oavsett avtalet med LKAB?
- Finns något kommunalt forum där samhällsomvandlingsrelaterade frågor kan lyftas?
- Vilka byggnader i Malmberget skall bort och när?
- Hur kommer äldreomsorgens behov hanteras i samhällsomvandlingsprocessen?
- Hur hanteras indirekta effekter som uppstår till följd av samhällsomvandlingsprocessen? Exempelvis utbyggnaden av Tallbackaskolan till följd av att Gunillaskolan fick stänga ner på grund av gruvverksamhetens expansion

¹ Kungliga Tekniska Högskolan

- Kommer kommunens arbete med samhällsomvandlingsprocessen bedrivas inom befintlig organisation? Kommer befintlig organisation att förstärkas med kompetens och resurser med anledning av samhällsomvandlingen? Kommer en extern/särskild organisation inrättas?

Den brist på information som enligt våra intervjuer upplevs från en del nämnder och förvaltningar beror, enligt uppgift, till viss del på att den förhandlingsgrupp (se avsnitt 3.5) från kommunen som förhandlar med LKAB inte har möjlighet att lämna ut information under det pågående förhandlingsläget. Utvecklingsenheten uppger att man i ett tidigt skede erbjudit information men att intresset varit begränsat från nämnderna att begära sådan. Vid revisorernas träff med kommunledningen framkommer att under innevarande vinter kommer facknämnderna att kopplas in närmare i samhällsomvandlingsprocessen och under senvåren kommer intressegrupper av olika slag även att kopplas på. Vidare kommer sannolikt fler kommunstyrelsesammanträden än vanligt att hållas under det kommande året.

Som nämndes ovan ställdes frågan varför inte kommunen arbetar med samhällsomvandlingsrelaterade frågor oavsett avtalet med LKAB. Det kan dock noteras att under den senaste tiden har arbetet med detaljplaner och bostadsbyggande kommit igång oaktat det kommande avtalet med LKAB.

När det gäller äldreomsorgens förändringsbehov ska det framhållas att det tidigare gjorts en intern utredning i kommunen, "Framtidens äldreboenden" som bland annat behandlar äldreboendet Gunillahems framtid med hänsyn till samhällsomvandlingen. Under den tid som projektet Nya Gällivare har bedrivits har från projektledningens sida en stående inbjudan gått ut till nämnderna om att komma och informera om projektet, vilket även har skett.

På nämnds- och förvaltningsnivå talas om den pågående samhällsomvandlingen i termer av att det anses vara en process som pågått, och pågår, i årtionden medan kommunstyrelsen och kommunledningskontoret lyfter fram att samhällsomvandlingsprocessen kommer starta på ett mer påtagligt sätt i och med att samverkansavtal med LKAB upprättas, och att i och med detta lyfts nämnderna in i det konkreta arbetet i större utsträckning.

Vissa förvaltningar har på eget initiativ satt igång med planering av samhällsrelaterade frågor, exempelvis har Barn- utbildning och kultur strukturerat upp hur framtidens skola i Gällivare bör vara, bland annat då man bedömer att gymnasieskolans verksamhet i befintliga lokaler skall avvecklas.

3.3 Mål, handlingsplaner och rapportering

3.3.1 Bostadsförsörjningsplan

Varje kommun skall enligt bostadsförsörjningslagen planera bostadsförsörjningen inom kommunens geografiska område. Syftet med planeringsförfarandet är att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder.

Av lagen framgår även att kommunfullmäktige ska anta riktlinjer för bostadsförsörjningen vid varje mandatperiod.²

Bostadsförsörjningsplan 2010-2030 är upprättad av utvecklingsenheten och ska fungera som underlagsdokument för Gällivare kommuns strategiska arbete i samhällsomvandlingsprocessen. Planens syfte är primärt att, i samband med samhällsomvandlingen, visa behovet av bostäder i framtiden och fungera som underlag för kommunens planering av nya bostäder. Inledningsvis redogörs för bakgrunden till samhällsomvandlingen med anledning av gruvverksamheten. Av planen framgår sedan ett antal målsättningar.

Det övergripande bostadspolitiska målet är generellt utformat och antaget av riksdagen (Riksdagsbeslut i december 2003, prop. 2002/2003:1, rskr 2003/04:72). Därefter presenteras det kommunala bostadspolitiska målet där det bland annat framgår att bostadsförsörjningen i Gällivare kommun ska bidra till goda levnadsförhållanden oavsett ekonomiska och sociala förutsättningar, funktionsförmåga, ålder, kön och etnicitet samt att stor hänsyn ska tas till platsförutsättningar, naturen, landskapet, klimatet och levnadssättet. Vidare presenteras målsättningen med själva bostadsförsörjningsplanen; planen ska bidra till att vissa målsättningar ur projektet Nya Gällivare uppfylls, exempelvis nytänkande och social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet. Sedan följer presentation av nulägesanalys, framtids-scenarier, beredskap och avslutningsvis slutsatser och strategi.

Planen är dock inte politiskt antagen och ska, enligt uppgift, lyftas till kommunfullmäktige för beslut när det tidigare nämnda avtalet med LKAB är upprättat.

3.3.2 Fördjupad översiktsplan

Den översiktsplan som gäller för kommunen är upprättad 1992. För att aktualisera och uppdatera det långsiktiga strategiska arbetet med kommunal fysisk planering har en fördjupad översiktsplan upprättats, och utgör i dagsläget det enda av kommunfullmäktige antagna, underlagsdokumentet specifikt för samhällsomvandlingsprocessen. Planen antogs av kommunfullmäktige 3 november 2008 och har utformats särskilt med hänsyn till gruvverksamhetens expansion och den pågående samhällsomvandlingen. De primära syftena med planen är att

- redovisa de allmänna intressena och de miljö- och riskfaktorer som bör beaktas vid beslut om användningen av mark- och vattenområden
- ange grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden
- ange kommunens syn på hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras
- ange hur kommunen avser att tillgodose de redovisade riksintressena

² Lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar 1 § första och tredje stycket

Sammanfattningsvis kan konstateras att den fördjupade översiktsplanen utgör ett strategiskt underlagsmaterial för Gällivares framtida bostadsplanering och planarbete överlag. Viktigt att poängtera är dock att översiktsplaner och fördjupade sådana samt bostadsförsörjningsplaner inte i sig kan sägas utgöra kommunala måldokument och handlingsplaner specifikt kopplade till samhällsomvandlingsprocessen. De är dock enligt lag³ obligatoriska för kommunen. Översiktsplaner och fördjupade sådana kan utgöra grund för framtagande av specifika måldokument och handlingsplaner t ex avseende samhällsomvandlingen i Gällivare. För närvarande finns inga specifika mål eller handlingsplaner för samhällsomvandlingen förutom visionen som tagits fram via projektet Nya Gällivare (se nedan).

3.3.3 Projekt Nya Gällivare

Projektet Nya Gällivare startades år 2009 och ska avslutas 2012. Inom kommunen är det utvecklingsenheten som är projektansvarig. De huvudsakliga syftena med Nya Gällivare är dels att bistå kommunfullmäktige och kommunstyrelsen med beslutsunderlag för samhällsomvandlingen, dels belysa affärsmöjligheter för det lokala och regionala näringslivet. Projektet fokuserar på upplevelsen av att bo i Gällivare, men även fysisk planering berörs. Arbetsunderlaget för Nya Gällivare har tagits fram genom dialog med medborgare, offentlig sektor och näringslivsrepresentanter, bland annat genom seminarier och s.k. workshops.

Utvecklingsenheten redovisar att under vintern och våren 2010 anordnades tre omgångar med workshops på fyra platser, totalt 12 workshops. Vid dessa workshops har det deltagit 17-94 deltagare, sammantaget 150-200 deltagare. Många skolor och ungdomar har deltagit inom ramen för projektet. Utöver detta har det hållits tre workshops med näringslivet ca 30 deltagare per omgång och totalt 90 deltagare. I samband med utredningen kring centrumets utveckling har utvecklingsenheten haft en arbetsgrupp bestående av handlare och fastighetsägare som fungerat som bollplank till kommunens utredare. Vid tre sådana workshops/arbetsmötena har det varit 20-40 deltagare per gång. Vid övriga informations- och dialogmöten (ca 80 tillfällen), har utvecklingsenheten träffat grupper som varierat mellan 20-80 personer och flest intresserade samlades vid ett PRO-möte i Malmberget, som gav projektledningen god information hur många Malmbergsbor ser på gruvans utbredning och stadsomvandlingen. Vidare har kommunstyrelsen har ägnat två heldagar åt arbete med projektet nya Gällivare.

Totalt redovisar utvecklingsenheten att man har haft ca 1 700 personer (10procent av befolkningen) inblandade i det gemensamma projektarbetet och många har bidragit med 8-10 timmar i arbetet med samhällsomvandlingen. Projektledningen har besökt alla föreningar, organisationer såväl politiska som andra, alla som har inbjudit in till information och dialog har besökts.

³ Plan- och bygglag (2010:900) 1 §

Det har under granskningsprocessen visat sig råda delad mening om vad Nya Gällivare egentligen är, vad det syftar till och vad projektet innebär för nämnderna och dess förvaltningsområden. Från kommunstyrelsen sida menas att projektet handlade om att få in åsikter och önskemål genom medborgardialog. Från informationsenheten lyftes fram att projektet är en integrerad del i samhällsomvandlingen; spindeln i nätet. Socialnämnden och dess förvaltningsområde känner inte närmare till arbetet med projektet men får information via chefsträffar och osäkerhet råder kring vad projektet har för koppling till de konkreta frågorna relaterat till verksamhetsområdet. Service- och teknikkommittén med tillhörande förvaltningsområde menar att projektet egentligen ska ses som en medborgarenkät.

Kommunfullmäktige remitterade 23 maj 2011 vision ”Gällivare samhällsomvandling” framtagen genom projektet Nya Gällivare, till samtliga kommunala nämnder och de politiska partier som representeras i kommunfullmäktige. Skälet till denna remiss anges vara behovet av politisk förankring. I november 2011 beslutade sedan fullmäktige att anta visionen samt att uppdra till kommunstyrelsen att påbörja planeringsarbetet.

3.3.4 Rapportering

Kommunstyrelsen har en stående punkt på dagordningen för information om samhällsomvandlingen. Om det finns något att rapportera så sker det vid dessa tillfällen. T ex rapporterades till kommunstyrelsen i december 2011 om det pågående arbetet med samarbetsavtalet mellan kommunen och LKAB. Där nämndes bland annat att avtalet har två delar; en del med avsiktsförklaring för principer för bostadsfinansiering, bostadsbyggande och miljöpåverkan/miljözoner samt en del med bindande principer och bestämmelser för parterna om bland annat rivning/flytt av kulturhistoriska byggnader och kommunal teknik samt ersättningsprinciper och reglering av merkostnader för kommunen, liksom överenskommelser med fastighetsägare på grund av gruvbrytningens påverkan.

Från våra intervjuer med politikerna finns olika uppfattningar om hur informationen till politikerna har hanterats, dels de som anser att informationen är tillräcklig med tanke på det förhandlingsläge kommunen befinner sig i, ”man kan inte informera om allt som det förhandlas om”. Men det finns även de som anser att rapportering till politikerna är ostrukturerad och kritik finns att det sker i för liten omfattning. De flesta anser dock att ”om man är påstridig och frågar så får man svar”.

3.4 Analys av ekonomiska och redovisningsmässiga konsekvenser

Granskningen visar att det för närvarande inte finns några kommunövergripande fastställda principer för hur kostnader och intäkter avseende samhällsomvandlingen ska hanteras och redovisas. Ekonomikontoret planerar dock för detta; Rådet för Kommunal Redovisning har anlåtats för att titta närmare på redovisningsfrågor kopplat till samhällsomvandlingsprocessen.

På förvaltningsnivå har vi noterat följande gällande hantering av kostnader i relation till samhällsomvandlingen; förvaltningsområdena har på eget initiativ och i olika utsträckning tagit tag i kostnadsfrågorna.

Service- och teknikförvaltningen särkonterar i förebyggande syfte vissa utgifter, särskilt inom värme, ventilation och sanitet i Malmberget och inför när avtalsförhandlingen med LKAB är genomförd och ett mer konkret utvecklingsarbete och olika åtgärder samt aktiviteter aktualiseras.

Miljö- och byggkontoret särredovisar planförfaranden som LKAB beställer och ambitionen är att de anställningar LKAB finansierar särredovisas.

Gällande socialförvaltningen kan följande nämnas avseende kostnadsrelaterade frågor; här påtalas bl.a. behovet av att kunna klargöra de ekonomiska konsekvenserna som påverkar förvaltningsområdet med anledning av samhällsomvandlingen, t ex flytt av äldreboendet Gunillahem i Malmberget. Direkta och indirekta kostnader som uppstår med anledning av samhällsomvandlingen följs upp för att kunna särredovisas senare. Kostnadsberäkningar finns framtaget för Gunillahem (särskilt äldreboende med tre avdelningar) då detta boende tidigt kommer att beröras av samhällsomvandlingen.

Barn- och utbildningsförvaltningen lyfter fram risken att hamna i tidsnöd eftersom det upplevs som oklart avseende samhällsomvandlingen vad som ska göras, när det ska göras och hur det ska kostnadsäckas. Det står klart att Välkommaskolan ska avvecklas, men detta arbete kan inte påbörjas förrän klartecken ges från kommunstyrelsen.

Kostnader som uppstår i samband med projektet Nya Gällivare särredovisas, vilket är ett krav från Tillväxtverket. Projektet kostnadsäckas av länsstyrelsen, LKAB, Norrbottens läns landsting, EU:s regionala utvecklingsfond, Gällivare kommun samt Regeringsdelegationen Hållbara Städer.

3.5 Överenskommelser med motparter i processen – hantering och dokumentation

Kommunens dialog med LKAB är ingen ny företeelse. Kommunen har samarbetat med LKAB sedan flera år tillbaka i tiden med olika överenskommelser och avtal avseende t ex byggfrågor. Ett exempel är Elevhemsområdet där man slöt ett genomförandeavtal om bland annat kostnadsfördelningen.

Som tidigare nämnts i rapporten är mycket av det kommunala arbetet med samhällsomvandlingsrelaterade frågor avhängigt det samverkansavtal som kommer att upprättas mellan kommunen och LKAB. Detta avtal skulle ha upprättats under hösten 2011 men har försenats och målsättningen är det ska vara upprättat första halvåret 2012. Avtalet ska enligt intervjuerna ligga till grund för vad som behöver göras och när det ska göras, samt reglera delar avseende ekonomiska ersättningar. Avtalet kommer dock att vara övergripande utformat för att sedan mynna ut i detaljavtal (se avsnitt 2.3.4).

I samband med att detaljavtal/genomförandeavtal upprättas kopplas den nämnd in som berörs av det område detaljavtalet behandlar. Även här kommer frågor om ekonomiska ersättningar att ingå med koppling till specifika investeringar.

Av intervjuerna framgår att det första detaljavtalet troligtvis kommer relatera till skolverksamhet, då gymnasieskolans lokaler ligger i nära anslutning till den expanderande gruvverksamheten och därmed finns en viss tidspress.

Den grupp som på kommunstyrelsen vägnar förhandlar med LKAB i samband med avtalsupprättandet består av kommunchefen, enhetschefen för miljö- och byggkontoret (miljö- och byggenheten verkar inte, som nämnts, under miljö- och byggnämnden, utan ingår i kommunledningskontoret), enhetschefen för utvecklingsenheten, en projektanställd samt extern konsult. Den externa konsulten har tagits in i syfte att arbeta med juridiska frågor. Den projektanställda arbetar med följande områden för avtalsförfarandet;

- Avvecklingsbehov (utredande funktion)
- Kvantifiering av infrastruktur
- Diskutera kartlinjer med LKAB i samband med upprättande av så kallade *miljözoner* (exempel på sådan miljözon är gruvstadsparken i Kiruna) - sådan miljözon ska egentligen utgöras av en 500 meter bred gränsdragning varin ingen bostadsbebyggelse får finnas, vilket enligt uppgift inte är möjligt i Gällivare (Malmberget) i dagsläget
- Beskriva alla aktiviteter och processer kopplade till samhällsomvandlingen samt upprätta organisation för kommunens verksamhet i samhällsomvandlingsfrågor – denna organisation blir enligt uppgift en extern organisation

3.6 Information till allmänheten

Projektet City Move startade 2008 och resulterade i projektet Nya Gällivare som nämnts ovan. City Move samlade under 2009 ett 40-tal experter från 17 länder som tog fram olika förslag på genomförande det Nya Gällivare. Resultatet från detta arbete redovisades för allmänheten med en utställning.

Under maj 2010 öppnade LKAB ett informationskontor i Malmberget bland annat riktat till allmänheten. Under januari-februari 2010 anordnades två workshops med sammanlagt drygt 200 personer för att utforma visionen av det nya Gällivare. I kommunens dokumentation framgår att inom ramen för det sammantagna visionsarbetet har ca 3 000 personmöten ägt rum. Till detta kan läggas återkommande information till medborgarna om Nya Gällivare och samhällsomvandlingsprocessen via kommunens tidning *Kommunbladet*. Information har även lämnats till allmänheten i informationsbladet *Gällivare Magasin*.

Uppfattningen från kommunens informationsenhet är att när det mer konkreta planerings- och utvecklingsarbetet kommer igång under 2012 kommer det att finnas mer att informera om både internt och externt.

Från näringslivets sida lyfts vissa områden särskilt fram som viktiga i samband med samhällsomvandlingen, främst bostadsfrågan och oklarheten i hur den fysiska planeringen är tänkt att hanteras. De intervjuade lyfter fram att kompetent arbetskraft finns att få tag på både inom och utanför kommunen, att det finns näringslivsidkare som är intresserade av att bedriva verksamhet i Gällivare kommun och att många ungdomar vill etablera sig på orten. I sammanhanget påtalar de intervjuade även att bostadsbristen i kombination med att samhällsomvandlingen inte kommit igång fullt ut medför svårigheter för näringslivets expansion.

Gemensamt för samtliga intervjuade näringslivsrepresentanter är att samverka med kommunen i samhällsomvandlingsrelaterade frågor anses vara god samt att den kontakt som sker främst är med utvecklingsenheten. Informationsmässigt blev det enligt de intervjuade ett rejält uppsving i och med projektstarten av Nya Gällivare, men att det nu blivit mer stiltje avseende beslut och aktiviteter igen i relationen till kommunen. Oro finns för att processen ska stanna av. En uppfattning är att utveckling av Gällivare centrum behöver påskyndas.